

Utlåtande 2011:34 RVII (Dnr 326-2292/2009)

Krav på tillgänglighet vid upphandling av tjänster
Motion (2009:44) av Roger Mogert (S)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2009:44) av Roger Mogert (S) om ”Krav på tillgänglighet vid upphandling av tjänster” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Roger Mogert (S) har i en motion (2009:44) föreslagit att krav på full tillgänglighet för funktionshindrade ska skrivas in i upphandlingsunderlagen vid alla upphandlingar av tjänster som staden gör. Motionären hänvisar i sin motion till Stockholms stads målsättning att vara världens mest tillgängliga huvudstad 2010. Motionären lyfter även fram att i stadens handikappolitiska program definieras tillgänglighet brett. Som exempel på brist på tillgänglighet anges att det inom konferensverksamhet upphandlas tjänster utan att kraven på tillgänglighet tillgodoses. Därför föreslås i motionen att kommunfullmäktige ska besluta om att krav på full tillgänglighet även för funktionshindrade ska skrivas in i upphandlingsunderlaget vid alla upphandlingar som görs av staden, dess nämnder, styrelser och bolag.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kommunstyrelsens handikappråd, Stockholms Stadshus AB, Stockholm Business Region, Stockholm Business Regions handikappråd, De Handikappades Riksförbund och Synskadades riksförbund samt Bromma stadsdelsnämnds handikappråd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnds handikappråd, Farsta stadsdelsnämnds handikappråd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds handikappråd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnds handikappråd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnds handikappråd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnds handikappråd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnds handikappråd, Skärholmens stadsdelsnämnds handikappråd, Södermalms stadsdelsnämnds handikappråd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnds handikappråd, Östermalms stadsdelsnämnds handikappråd.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnds handikappråd, Skärholmens stadsdelsnämnds handikappråd, Älvsjö stadsdelsnämnds handikappråd, Stockholms Stadshus AB, De handikappades Riksförbund och Synskadades Riksförbund har inte inkommit med något remissvar. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd har valt att svara istället för sina respektive handikappråd. Skarpnäcks stadsdelsnämnd har valt att ge ett enskilt svar utöver sitt handikappråd.

Stadsledningskontoret anser att det inom stadens upphandlingar redan ställs adekvata krav på tillgänglighet. Dock finns här liksom inom andra områden alltid möjligheter till ytterligare utveckling. I stadens upphandlingar som är direkt riktade till brukare och andra medborgare, görs alltid en anpassning av kraven till den grupp av brukare som är aktuell för en viss tjänst eller vara. Diskrimineringslagstiftningen är också till hjälp för att förhindra diskriminering på grund av bl.a. funktionsnedsättning och stadens antidiskrimineringsklausul skrivs in i upphandlingsunderlagen.

Kommunstyrelsens handikappråd anser att i Handisams och stadsledningskontorets gemensamma s.k. E-verktyg, ett instrument för att följa upp och utvärdera tillgängligheten i kommuner och landsting, är ett av kriterierna på ett gott arbete att krav ställs på tillgänglighet vid alla upphandlingar. Tillgängligheten är också uppmärksammas i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, där begreppet Design för alla lyfts fram. I skriften Riv hindren, Handisams riktlinjer för en tillgänglig statsförvaltning, står följande: "Vid upphandling och inköp ska tillgänglighetsaspekter alltid finnas med." Stockholm ställer dock för närvarande inte krav på tillgänglighet vid upphandlingar.

Det är alltså en förbisedd brist som snarast bör åtgärdas om staden ska framstå som ett föredöme i tillgänglighetsarbetet såväl i Sverige som internationellt.

Bromma stadsdelsnämnds handikappråd är av samma åsikt som kommunstyrelsens handikappråd.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att det redan framgår att olika aktörer och verksamheter har skyldighet att anpassa sina miljöer/verksamheter så att alla människor, oavsett funktionshinder, ska kunna uppnå full delaktighet. Nämnden anser dock att det inte är förenligt med gällande lagstiftning för upphandling att ställa krav i upphandlingsunderlag på full tillgänglighet, då detta kan diskriminera vissa anbudsgivare att delta i upphandling.

Farsta stadsdelsnämnds handikappråd instämmer i motionärens förslag.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds handikappråd uttalar att elöverkänslighet också är en tillgänglighetsfråga.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnds handikappråd anser att eftersom tillgänglighetstanken ska genomsyra alla stadens verksamheter på alla plan är det mycket viktigt att krav på full tillgänglighet för funktionshindrade skrivs in i alla upphandlingsunderlag, även när det gäller tjänster.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att tjänster, resor och hotell upphandlas genom centrala upphandlingar, under serviceförvaltningen. Stadsdelsförvaltningen direktupphandlar konferenser och i de fall detta görs beaktas både fysisk tillgänglighet och tillgänglighet i bemärkelsen ”att kunna ta del av”. Motionärens förslag berör därför stadsdelsnämnden i mycket liten omfattning och med anledning av detta har nämnden svårt att ta ge ett tydligt svar i frågan. I den omfattning nämnden berörs har hänsyn sedan länge tagits till tillgänglighet.

Norrmalms stadsdelsnämnds handikappråd ansluter sig till yttrandet från kommunstyrelsens handikappråd.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att tillgänglighet är mycket angeläget och arbetar sedan många år med frågan, t.ex. genom att åtgärda brister i nämndens inhyrda lokaler. Vid om- och nybyggnationer ställs alltid krav på att tillgänglighetsfrågorna ska beaktas.

Skarpnäcks stadsdelsnämnds handikappråd stöder motionen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att tillgänglighet är mycket angeläget och har sedan flera år tillbaka arbetat med inventering och åtgärdande av brister i förvaltningens lokaler och anläggningar. Nämnden ställer alltid krav på att tillgänglighetsfrågorna ska beaktas vid om- och nybyggnationer i stadsdelen.

Södermalms stadsdelsnämnd delar generellt motionärens uppfattning och anser att tillgänglighetskraven kan göras tydligare i stadens upphandlingar av

tjänster såsom resor, hotell och konferens- och kurslokaler och att det är av stor vikt för utvecklingen att staden följer sådana krav också under avtalstiden.

De krav som ställs i varje upphandling måste dock anpassas efter vad som ska upphandlas och de förutsättningar som gäller i det specifika fallet. Det kan därför vara svårt att ställa generella krav som är relevanta och tillämpliga i alla upphandlingar.

Östermalms stadsdelsnämnds handikappråd ställer sig bakom motionen.

Stockholm Business Region anser att tillgänglighetsmålen ska beaktas i det dagliga arbetet och i kontakterna med näringslivet och besöksnäringen. Detta i syfte att öka kännedomen om Stockholms stads målsättning om att vara världens mest tillgängliga stad. Tillgänglighetsmålen bör kommuniceras i de dagliga kontakterna med näringslivet och besöksnäringen, vilket kan bringa till att andra aktörer medverkar till att målet uppfylls. En tillgänglig stad gynnar alla.

Stockholm Business Regions handikappråd anser att tillgänglighetsmålen ska beaktas i det dagliga arbetet och i kontakterna med näringslivet och besöksnäringen. Detta i syfte att öka kännedomen om Stockholms stads målsättning om att vara världens mest tillgängliga stad. Tillgänglighetsmålen bör kommuniceras i de dagliga kontakterna med näringslivet och besöksnäringen, vilket kan bringa till att andra aktörer medverkar till att målet uppfylls. En tillgänglig stad gynnar alla.

Mina synpunkter

Jag delar motionärens intentioner om vikten av att stadens rutiner kring upphandlingar av tjänster har ett tillgänglighetsfokus. Utgångspunkten skall alltid vara att det i upphandlingsunderlaget tydligt ställs tillgänglighetskrav.

Det ställs idag krav på tillgänglighet när staden genomför upphandlingar och i stadens interna informationsverktyg för upphandlingsprocessen anges dessutom att beställaren i samband med en upphandling ska följa bl.a. det handikappolitiska programmet. Som Kungsholmens stadsdelsnämnd framhåller i sitt remissvar betraktas både fysisk tillgänglighet och tillgänglighet i bemärkelsen ”att kunna ta del av” när nämnden genomför en upphandling. Tillgänglighetsarbetet är också prioriterat av stadsdelsnämnderna vid om- och nybyggnation.

Jag delar stadsledningskontorets betänkligheter kring att som motionären föreslår ställa krav på full tillgänglighet i samtliga upphandlingar, då det kan vara svårt att genomföra. Orsaken är att tillgänglighet är ett brett område och att ställa krav motsvarande samtliga grupperns behov i samtliga upphandlingar, kan leda till alltför generella och krångliga lösningar. För att exemplifiera den-

na problematik kan gruppen elöverkänsliga fungera väl. Att vid varje tillfälle som staden ska arrangera en konferens får detta endast ske i en konferenslokal där inte någon elektricitet förekommer innebär stora svårigheter.

De senaste 10 åren har staden investerat 1,2 mdkr på tillgänglighetsskapande åtgärder inom flertalet områden. Samtidigt som jag anser att detta är något vi kan vara väldigt stolta över inser jag också att det finns utrymme för förbättringar. Staden ska och kommer fortsätta att bli ännu bättre på att utveckla en stad tillgänglig för alla. Detta inkluderar våra upphandlingsrutiner.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2009:44) av Roger Mogert (S)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Per Bolund* (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. Bifalla motionen.
2. Anföra följande.

Trots att staden haft som mål att vara världens mest tillgängliga huvudstad år 2010, ställs inte tillgänglighetskrav i alla upphandlingar. Det är en allvarlig brist i stadens tillgänglighetsarbete vilket även kommunstyrelsens handikappråd påpekar i sitt remissvar. Att som borgarrådet bagatellisera frågan om full tillgänglighet genom överdrivna exempel visar på majoritetens ovilja att ta frågan på allvar.

Syftet med att ställa tydliga tillgänglighetskrav i upphandling är att kunna sluta avtal med utförare som man bedömer kan utföra upphandlad tjänst enligt de önskemål man har vid upphandlingen. Om stadens mål om full delaktighet ska vara trovärdigt måste krav på full tillgänglighet ställas i alla upphandlingar. Staden är en stor upphandlare och kan, genom att ställa tydliga krav om tillgänglighet, visa marknadens aktörer att det är välgrundade krav som det är lönsamt att uppfylla.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2009:44) av Roger Mogert (S) om ”Krav på tillgänglighet vid upphandling av tjänster” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i detta utlåtande.

Stockholm den 9 februari 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Anna König Jerlmyr

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Roger Mogert och Tomas Rudin* (alla S) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. bifalla motionen
2. därutöver anföra följande

Det föredragande borgarrådet tar, i likhet med Statsledningskontoret, antagandet att olika former av handikapp kan ha olika typer av behov, till intäkt för att ingenting göra. Det duger inte. Idag är krav på tillgänglighet i princip att se som frivilligt för den upphandlande förvaltningen. Remisserna ger också vid handen att de olika förvaltningarna ser på saken på ytterst olika sätt. Svaren spänner från att det kan vara olagligt med tillgänglighetskrav till att det är en konkurrensfördel för Stockholm om sådana krav ställs.

Vi menar att Stockholm som stor upphandlare av varor och tjänster skulle, såsom Handikapprådet påpekar i sitt remissvar, skulle kunna fungera som den motor som behövs för att marknadens aktörer ska inse att kravet är välgrundat och att det är lönsamt att tillgodose det. Genom att använda upphandlingsverktyget strategiskt, kan vi påverka och styra utbudet i hela staden mot ökad tillgänglighet.

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg och Stefan Nilsson* (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Karin Rågsjö* (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motion (2009:44) av Roger Mogert (S) om ”Krav på tillgänglighet vid upphandling av tjänster”.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Det borde vara självklart för en stad som siktar på att bli världens mest tillgängliga huvudstad att ställa samma krav på tillgänglighet i upphandlad verksamhet som i kommunalt driven verksamhet. Om vi inte kan bli överens i fullmäktige om krav på tillgänglighet vid upphandling av tjänster enligt motionens förslag innebär det att den borgerliga majoriteten successivt sänker ambitionerna för tillgängligheten i takt med att antalet privata utförare ökar.

Vänsterpartiet har länge ansett att det ska läggas ett tillgänglighetsperspektiv på alla upphandlingar, även till exempel bokning av hotell, restauranger och hyra av lokaler. I likhet med Kommunstyrelsens Handikappråd vill vi lyfta fram begreppet ”Design för alla”, vilket innebär att verksamheter som från början görs tillgängliga är bra för alla.

Stadens mål i förslag till nytt program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2015 är att alla ska ha tillgång till och kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Utgångspunkten är principen om mänskliga rättigheter – alla människors lika värde och rätt. Upprätthållandet av de universella mänskliga rättigheterna kan inte tillåtas variera med andelen upphandlad verksamhet eller andelen upphandlade tjänster. Människors rätt till en tillgänglig stad måste gå före enskilda företags svårigheter att lämna anbud.

Om staden ska vara trovärdig i de här frågorna måste krav på full tillgänglighet ställas i alla upphandlingar. Staden kan som en stor offentlig upphandlare driva på för en utveckling mot ett fullt tillgängligt samhälle. Att inte använda sig av den möjligheten är ett svek.

ÄRENDET

Roger Mogert (S) har i en motion (2009:44) föreslagit att krav på full tillgänglighet för funktionshindrade ska skrivas in i upphandlingsunderlagen vid alla upphandlingar av tjänster som staden gör. Motionären hänvisar i sin motion till Stockholms stads målsättning att vara världens mest tillgängliga huvudstad 2010. Motionären lyfter även fram att i stadens handikappolitiska program definieras tillgänglighet brett. Som exempel på brist på tillgänglighet anges att det inom konferensverksamhet upphandlas tjänster utan att kraven på tillgänglighet tillgodoses. Därför föreslås i motionen att kommunfullmäktige ska besluta om att krav på full tillgänglighet även för funktionshindrade ska skrivas in i upphandlingsunderlaget vid alla upphandlingar som görs av staden, dess nämnder, styrelser och bolag.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kommunstyrelsens handikappråd, Stockholms Stadshus AB, Stockholm Business Region, Stockholm Business Regions handikappråd, De Handikappades Riksförbund och Synskadades riksförbund samt Bromma stadsdelsnämnds handikappråd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnds handikappråd, Farsta stadsdelsnämnds handikappråd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds handikappråd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnds handikappråd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnds handikappråd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnds handikappråd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnds handikappråd, Skärholmens stadsdelsnämnds handikappråd, Södermalms stadsdelsnämnds handikappråd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnds handikappråd, Östermalms stadsdelsnämnds handikappråd.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnds handikappråd, Skärholmens stadsdelsnämnds handikappråd, Älvsjö stadsdelsnämnds handikappråd, Stockholms Stadshus AB, De handikappades Riksförbund och Synskadades Riksförbund har inte inkommit med något remissvar. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd har valt att svara istället för sina respektive handikappråd. Skarpnäcks stadsdelsnämnd har valt att ge ett enskilt svar utöver sitt handikappråd.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret
Kommunstyrelsens handikappråd

Sid

Bromma stadsdelsnämnds handikappråd
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
Farsta stadsdelsnämnds handikappråd
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds handikappråd
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnds handikappråd
Kungsholmens stadsdelsnämnd
Norrmalms stadsdelsnämnds handikappråd
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
Skarpnäcks stadsdelsnämnds handikappråd
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd
Södermalms stadsdelsnämnd
Östermalms stadsdelsnämnds handikappråd
Stockholm Business Region
Stockholm Business Regions handikappråd

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadens mål att vara världens mest tillgängliga huvudstad 2010 ställer krav på staden att arbeta för att öka tillgängligheten generellt. Som motionären framhåller, ska tillgänglighet inte enbart avse fysisk sådan, utan också röra områden som synbarhet, läsbarhet och förståelse.

Inom flera områden har staden utvecklat funktioner och tjänster som successivt ökat tillgängligheten, t.ex. genom användandet av e-tjänster och genom att i olika sammanhang målgruppsanpassa verksamheter.

Stadsledningskontorets uppfattning är att det inom stadens upphandlingar redan ställs adekvata krav på tillgänglighet. Dock finns här liksom inom andra områden alltid möjligheter till ytterligare utveckling. I stadens upphandlingar som är direkt riktade till brukare och andra medborgare, görs alltid en anpassning av kraven till den grupp av brukare som är aktuell för en viss tjänst eller vara.

Diskrimineringslagstiftningen är också till hjälp för att förhindra diskriminering på grund av bl.a. funktionsnedsättning, och stadens antidiskrimineringsklausul skrivs in i upphandlingsunderlagen.

I stadens interna informationsverktyg för upphandlingsprocessen (webbverktyg som finns på stadens intranät) anges dessutom att det i samband med alla upphandlingar ankommer på beställaren att kontrollera om särskilda beslut eller handlingsprogram/policydokument föreligger för det område som ska upphandlas. Det handikappo-

litiska programmet är just ett sådant dokument som avses.

Enligt stadens funktionshinderombudsman rör många klagomål på fysisk tillgänglighet, inklusive hörseltekniska hjälpmedel, stadens egna eller hyrda lokaler, vilka inte upphandlas. Åtgärdandet av de egna lokalerna, och att säkra att allmänna möten hålls i fysiskt tillgängliga lokaler, bör enligt stadsledningskontoret utgöra en prioriterad insats för att förbättra tillgängligheten generellt inom de områden där staden har rådighet.

Att som motionären föreslår ställa krav på full tillgänglighet i samtliga upphandlingar bedömer stadsledningskontoret vara svårt att genomföra. Orsaken är att tillgänglighet är ett brett område, och att ställa krav motsvarande samtliga grupperns behov i samtliga upphandlingar, kan leda till alltför generella lösningar. Det finns också en risk för att det blir svårt för leverantörer att leva upp till sådana krav och att det blir kostnadsdrivande. Däremot finns en möjlighet för staden att i större utsträckning än idag t.ex. använda sig av ”Design för alla”¹ som vägledning vid kravställande i samband med upphandlingar.

Kommunstyrelsens handikappråd

Kommunstyrelsens handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 14 december 2009 att som svar på remissen lämna följande yttrande.

Motionären pekar på ett viktigt förbättringsområde inom ramen för arbetet med att skapa en god tillgänglighet för alla.

I Handisams och SLK:s gemensamma sk E-verktyg, ett instrument för att följa upp och utvärdera tillgängligheten i kommuner och landsting, är ett av kriterierna på ett gott arbete att krav ställs på tillgänglighet vid alla upphandlingar. Tillgängligheten är också uppmärksammas i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken, där begreppet Design för alla lyfts fram. I skriften Riv hindren, Handisams riktlinjer för en tillgänglig statsförvaltning, står följande: ”Vid upphandling och inköp ska tillgänglighetsaspekter alltid finnas med.”

Stockholm ställer dock för närvarande inte krav på tillgänglighet vid upphandlingar. Det är alltså en förbisedd brist som snarast bör åtgärdas om staden ska framstå som ett föredöme i tillgänglighetsarbetet såväl i Sverige som internationellt.

Redan i yttrandet över VP för ett par år sedan föreslog vi att staden skulle ställa sådana krav. Som stor upphandlare av varor och tjänster skulle, menade vi, Stockholm kunna fungera som den motor som behövs för att marknadens aktörer ska inse att kravet är välgrundat och att det är lönsamt att tillgodose det. Tyvärr har inte vårt förslag den gången vunnit gehör.

Handikapprådet tillstyrker därför givetvis motionärens förslag. Vi vill dock tillägga

---

¹ Tillgänglighet i offentlig upphandling genom ”Design för alla”, Institutet för Human Teknologi, 2006

att kravet måste gälla inte bara tillgängligheten till den fysiska miljön utan också till information.

Bromma stadsdelsnämnds handikappråd

Bromma stadsdelsnämnds handikappråds tjänsteutlåtande daterat den 10 december 2009 är detsamma som det som kommunstyrelsens handikappråd lämnat som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 februari 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande återopas som svar till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist m fl (S), ledamöterna Jonas Eklund (mp), Rosa Lundmark (v), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Mot bakgrund av ovanstående och med beaktande av de lagar och föreskrifter som finns kring tillgänglighet anser förvaltningen att det redan framgår att olika aktörer och verksamheter har skyldighet att anpassa sina miljöer/verksamheter så att alla människor, oavsett funktionshinder, ska kunna uppnå full delaktighet.

Förvaltningen anser dock inte att det är förenligt med gällande lagstiftning för upphandling att ställa krav i upphandlingsunderlag på full tillgänglighet, då detta kan diskriminera vissa anbudsgivare att delta i upphandling.

Farsta stadsdelsnämnds handikappråd

Farsta stadsdelsnämnds handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 7 december 2009 att rådet instämde i motionärens förslag.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds handikappråd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnds handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2009 att uttala att elöverkänslighet också är en tillgänglighetsfråga.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnds handikappråd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnds handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 7 december 2009 följande yttrande

Eftersom tillgänglighetstanken ska genomsyra alla stadens verksamheter på alla plan är det mycket viktigt att krav på full tillgänglighet för funktionshindrade skrivs in i alla upphandlingsunderlag, även när det gäller tjänster. Låt Stockholm bli en stad för alla på samma villkor! Vi ställer oss bakom och stödjer Roger Mogerts motion till fullo.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2009 att överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt remissvar.

Reservation anfördes av Catarina Agrell m.fl. (S), Reijo Kittilä (V) och Ingerd Akselsson Le Douaron (MP), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Idag upphandlas tjänster, resor och hotell genom centrala upphandlingar, under serviceförvaltningen. Stadsdelsförvaltningen direktupphandlar konferenser och i de fall detta görs beaktas både fysisk tillgänglighet och tillgänglighet i bemärkelsen ”att kunna ta del av”.

Motionärens förslag berör därför stadsdelsförvaltningen i mycket liten omfattning och med anledning av detta har förvaltningen svårt att ta ge ett tydligt svar i frågan. I den omfattning förvaltningen berörs har hänsyn sedan länge tagits till tillgänglighet.

Stadsdelsförvaltningen förutsätter att serviceförvaltningen i sitt remissvar kan bedöma hur tillgänglighetskrav skall ställas i upphandlingar.

Norrmalms stadsdelsnämnds handikappråd

Norrmalms stadsdelsnämnds handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 9 december 2009 att rådet ansluter sig till yttrandet av Kommunstyrelsen handikappråd.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2010 att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att tillgänglighet är mycket angeläget och arbetar sedan många år med frågan, t.ex. genom att åtgärda brister i förvaltningens inhyrda lokaler. Vid om- och nybyggnationer ställs alltid krav på att tillgänglighetsfrågorna ska beaktas.

De tjänster som omnämns i motionen upphandlas i regel centralt av serviceförvaltningen. Motionärens förslag råder därför förvaltningen över i mycket liten omfattning. När det gäller konferens- och kurslokaler direktupphandlar förvaltningen det. Detta sker i ringa omfattning och avvägningar görs vid varje tillfälle om vilka behov som finns av tillgänglighet även för personer med funktionshinder.

Skarpnäcks stadsdelsnämnds handikappråd

Skarpnäcks stadsdelsnämnds handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 8 december 2009 att rådet stöder motionen från Roger Mogert (S).

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2009 att överlämna och åberopa förvaltningens förslag till remissvar.

Reservation anfördes av ledamöterna Rune Olofsson m fl (S), Awad Hersi (MP), Jonas Ljungstedt (V), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 december 2009 har i huvudsak följande lydelse.

De tjänster som omnämns i motionen är sådana som i regel upphandlas av staden centralt eller av fackförvaltningar. Förvaltningen förutsätter att man i dessa upphandlingar ställer motiverade krav på tillgänglighet och anpassning till funktionsnedsatta. Förvaltningen anser att tillgänglighet är mycket angeläget och har sedan flera år tillbaka arbetat med inventering och åtgärdande av brister i förvaltningens lokaler och anläggningar. Förvaltningen ställer alltid krav på att tillgänglighetsfrågorna ska beaktas vid om- och nybyggnationer i stadsdelen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 10 december 2009 att överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen delar generellt motionärens uppfattning och anser att tillgänglighetskraven kan göras tydligare i stadens upphandlingar av tjänster såsom resor, hotell och konferens- och kurslokaler och att det är av stor vikt för utvecklingen att staden följer efterlevnaden av sådana krav också under avtalstiden.

De krav som ställs i varje upphandling måste dock anpassas efter vad som ska upphandlas och de förutsättningar som gäller i det specifika fallet. Det kan därför vara svårt att ställa generella krav som är relevanta och tillämpliga i alla upphandlingar.

Stadsdelsförvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden beslutar att som svar på remiss av motion till kommunfullmäktige från Roger Mogert (S) om krav på tillgänglighet vid upphandling av tjänster överlämnar och åberopar detta tjänsteutlåtande.

Östermalms stadsdelsnämnds handikappråd

Östermalms stadsdelsnämnds handikappråd har lämnat ett yttrande daterat den 8 december 2009 där rådet ställer sig bakom motionen.

Stockholm Business Region

Stockholm Business Regions kontorsyttrande anmäldes på styrelsen den 2 februari 2010.

Stockholm Business Regions tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Business Region ställer sig positiv till att Stockholms stads alla nämnder och styrelser och bolag ställer tillgänglighetskrav i upphandlingsunderlag av tjänster. Stockholm Business Region anser att tillgänglighetsmålen ska beaktas i det dagliga arbetet och i kontakterna med näringslivet och besöksnäringen., i syfte att öka kännedomen om Stockholms stads målsättning om att vara världens mest tillgängliga stad. Tillgänglighetsmålen bör kommuniceras i de dagliga kontakterna med näringslivet och besöksnäringen vilket kan bringa till att andra aktörer medverkar till att målet uppfylls.

En tillgänglig stad gynnar alla.

En möjlig konsekvens med tillägget av tillgänglighetskravet kan vara att anbudsgivarna uppfattar stadens kravspecifikationer för långa och svårbegripliga, vilket kan medföra att de mindre företagen inte har samma möjlighet att lämna anbud som de större företagen.

Stockholm Business Regions handikappråd

Stockholm Business Regions handikappsråds yttrande daterat den 26 november 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Business Region ställer sig positiv till att Stockholms stads alla nämnder och styrelser och bolag ställer tillgänglighetskrav i upphandlingsunderlag av tjänster. Stockholm Business Region anser att tillgänglighetsmålen ska beaktas i det dagliga arbetet och i kontakterna med näringslivet och besöksnäringen., i syfte att öka kännedomen om Stockholms stads målsättning om att vara världens mest tillgängliga stad. Tillgänglighetsmålen bör kommuniceras i de dagliga kontakterna med näringslivet och besöksnäringen vilket kan bringa till att andra aktörer medverkar till att målet uppfylls. En tillgänglig stad gynnar alla.

En möjlig konsekvens med tillägget av tillgänglighetskravet kan vara att anbudsgivarna uppfattar stadens kravspecifikationer för långa och svårbegripliga, vilket kan medföra att de mindre företagen inte har samma möjlighet att lämna anbud som de större företagen.

RESERVATIONER M.M.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist m fl (S), ledamöterna Jonas Eklund (mp), Rosa Lundmark (v) enligt följande.

att nämnden bifaller motionen samt anföra följande

Trots att staden har som mål att vara världens mest tillgängliga huvudstad år 2010, ställs inte tillgänglighetskrav i alla upphandlingar. Förvaltningen anför att det redan finns en skyldighet att anpassa miljöer och verksamheter för att nå full delaktighet. Uppenbarligen är detta inte tillräckligt, vilket motionen vill göra något åt.

Syftet med att ställa tydliga tillgänglighetskrav i upphandling är att kunna sluta avtal med utförare som man bedömer kan utföra upphandlad tjänst enligt de önskemål man har vid upphandlingen. Om stadens mål om full delaktighet ska vara trovärdigt måste krav på full tillgänglighet ställas i alla upphandlingar. Det är orimligt att hävda att det är diskriminerande att kräva att funktionsnedsatta inte ska diskrimineras.”

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Catarina Agrell m.fl. (S), Reijo Kittilä (V) och Ingerd Akselsson Le Douaron (MP) enligt följande.

Vi föreslår med hänvisning till sitt gemensamma förslag att nämnden skulle besluta enligt förslaget i motionen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamöterna Rune Olofsson m fl (S), Awad Hersi (MP), Jonas Ljungstedt (V) enligt följande.

Vi föreslår i ett gemensamt förslag för S+MP+V att nämnden ska bifalla motionen.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2009:44

2009:44

Motion av Roger Mogert (s) om krav på tillgänglighet vid upphandling av tjänster

Dnr 326-2292/2009

Stockholms stads målsättning är att vara världens mest tillgängliga huvudstad år 2010.

I stadens handikappolitiska program definieras tillgänglighet enligt följande;

”Begreppet tillgänglighet ska i detta dokument tolkas mycket brett. Det är inte bara fysisk tillgänglighet utan även i betydelsen ”att kunna ta del av”. Det kan gälla information, kulturutbud, m m. Med begreppet tillgänglighet avses sålunda både den fysiska miljöns och allmänna transportmedels tillgänglighet och användbarhet för människor med funktionsnedsättningar och att verksamheter och information är tillgängliga så att de kan nyttjas av människor med funktionsnedsättningar. Begreppet innebär också att det för människor med funktionsnedsättningar ska finnas möjligheter att kommunicera med hjälp av de media som finns.”

Vidare sägs i programmet att;

”Tillgängligheten till transportsystemet bör fortlöpande förbättras och beaktas vid all planering och upphandling av infrastruktur, färdmedel, trafik och övriga tjänster. Målet för kollektivtrafiken är att den ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning senast år 2010.”

Trots ovanstående upphandlas tjänster inom till exempel konferensverksamhet utan att kraven på tillgänglighet tillgodoses. Om Stockholms stad ska bli den föregångare som ambitionerna i det handikappolitiska programmet uttrycker är det nödvändigt att stadens alla verksamheter ställer tillgänglighetskrav i samtliga upphandlingsunderlag som ska ligga till grund för köp av tjänster av resor, konferens- och kurslokaler, hotell etc så att alla som kan

komma att nyttja tjänsterna, även personer med funktionshinder, kan delta på samma villkor och utan särlösningar.

Vi hemställer därför om att kommunfullmäktige beslutar om

att vid alla upphandlingar som görs av staden, dess nämnder, styrelser och bolag skall krav på full tillgänglighet även för funktionshindrade skrivas in i upphandlingsunderlaget.

Stockholm den 2 november 2009

Roger Mogert